

УДК 373.2:004

Микола-Олег Єршов, доктор філософії,
директор ТОВ «Український центр дуальної освіти»,
м. Київ, Україна

ДОШКІЛЬНА ІТ-ОСВІТА В ЦИФРОВІЙ ГУМАНІСТИЧНІЙ ПЕДАГОГІЦІ XXI СТОЛІТТЯ

Анотація. Окреслено проблеми й завдання розвитку цифрової дошкільної освіти у вимірі сучасної цифрової гуманістичної педагогіки. Визначено основні напрями розвитку цифровізації сучасної дошкільної освіти. Сформульовано завдання батьків і педагогів для розвитку цифрової компетентності дітей дошкільного віку відповідно до оновленого стандарту дошкільної освіти України.

Ключові слова: цифрова освіта, дошкільна освіта, цифрова гуманістична педагогіка, базовий компонент дошкільної освіти в Україні.

Abstract. The problems and tasks of the development of digital preschool education in the dimension of modern digital humanistic pedagogy are outlined. The main directions of development of digitalization of modern preschool education are determined. The tasks of parents and teachers for the development of digital competence of preschool children in accordance with the updated standard of preschool education of Ukraine are formulated.

Keywords: digital education, preschool education, digital humanistic pedagogy, basic component of preschool education in Ukraine.

Розвиток цифрової дошкільної освіти варто розглядати у вимірі сучасної цифрової гуманістичної педагогіки. Її зарубіжні і вітчизняні дослідники наголошували на необхідності забезпечення людини якісною цифровою освітою для полегшення її особистісної і професійної адаптації в умовах стрімкого розвитку цифрової економіки і цифрового суспільства. Виявлена глобальна тенденція залежності людини від інформації зумовила нові освітні тенденції, пов'язані з ІКТ: демократизація освіти (рівний доступ до освіти), гнучкість організації навчального процесу (дистанційне, змішане навчання), індивідуалізація навчання (онлайн-можливості для самоосвіти та індивідуального розвитку). Це стимулювало розвиток цифрової гуманістичної педагогіки, основні ідеї якої представлено у працях зарубіжних дослідників, серед яких: опис практики, принципів і політики цифрової гуманітарної педагогіки (Г. Бретт),

визначення місця цифрової педагогіки в системі гуманітарних наук (Д. Якацкі [2]), визначення ролі викладання і навчання у цифровій гуманітарній науці (С. Браєр, Р. Вітсон [3]), вивчення впливу цифрових технологій та інтенсивного розвитку Web2 на вищу освіту Великої Британії (П. Андерсон) [1]) та ін. У вітчизняній педагогічній науці ця проблема обґрунтована у праці «Цифрова гуманістична педагогіка» (2017), де нова наукова галузь представлена як наука про закономірності створення позитивної педагогічної реальності за умови конвергенції фізичного й віртуального навчальних середовищ [4, с.8]. Отже, розвиток цифрової гуманістичної педагогіки виріс у важливу тенденцію світового освітнього простору, що знаменувала конвергенцію технологічного й гуманістичного напрямів пізнання, зумовила альянс цифрових гуманістичних організацій (ADHO) та інтенсивний розвиток підтримуваних ними міжпредметних цифрових і комп'ютерно-орієнтованих досліджень [4, с.13]. Варто також відзначити систематичне фокусування уваги європейських законотворців на важливості організації державного сприяння формуванню цифрових навичок життя й діяльності у постіндустріальному суспільстві у всіх громадян об'єднаної Європи – від дошкільного віку до післяпенсійного. Іншими словами – цифрова гуманістична педагогіка має подбати про те, щоб процес оволодіння особистості цифровими технологіями й формування в неї цифрових навичок був цікавим і результативним, розпочинався з дошкільного віку й тривав усе життя.

Отже, історія розвитку ІТ-освіти засвідчує наявність виразної гуманістичної тенденції, що виявляється у фокусуванні уваги науковців, освітян і суспільства на сприянні розвитку цифрової компетентності й цифрової культури громадян України починаючи з дошкільного віку.

Таким чином, цифровізація дошкільної освіти має розглядатися як процес трансформації змісту, форм і методів освітньої діяльності з підготовки особистості до повноцінного життя й успішної трудової діяльності в цифровому суспільстві. Основними напрямками розвитку цифровізації дошкільної освіти мають бути: розвиток фінансової та психолого-педагогічної спроможності родин

забезпечувати цифровий розвиток дітей дошкільного віку; матеріально-технічне оснащення закладів дошкільної освіти; підготовка педагогічних кадрів для діяльності в умовах цифрового освітнього середовища закладу дошкільної освіти; створення умов для обміну досвідом використання цифрових технологій в дошкільній освітній діяльності.

У 2020-х роках в Україні було створено Міністерство цифрової трансформації України (2019), функції якого в питаннях інформатизації суспільства й економіки глибоко інтегруються з завданнями Міністерства освіти й науки України; ухвалено Концепцію розвитку цифрових компетентностей і затверджено план заходів з її реалізації (2021), затверджено низку стандартів, серед яких і базовий компонент дошкільної освіти (2021), в якому чітко визначено місце й роль цифрових навичок у ключових і фахових компетентностях та програмних результатах навчання.

Зросла також увага суспільства до інформальної освіти, що стимулювало розвиток численних електронних ресурсів і сервісів для самоосвіти дітей, педагогів і батьків, серед яких: Parta.ua (універсальний всеукраїнський освітній портал), learning.ua (онлайн-платформа для поглибленого засвоєння знань відповідно до Державних стандартів МОН України, що містить онлайн-тести й інтерактивні завдання, портал інтерактивної дошкільної та шкільної електронної освіти) тощо.

Стандарт дошкільної освіти (2021) [8] у варіативному складнику містить освітній напрям «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі. Комп'ютерна грамота». Документ дає визначення цифрової компетентності для дітей дошкільного віку, що передбачає формування у них здатностей: використовувати інформаційно-комунікаційні та цифрові технології для задоволення власних індивідуальних потреб, розв'язувати освітні та ігрові завдання на основі набутих елементарних цифрових знань і вмінь; позитивно ставитися до комп'ютерної та цифрової техніки.

Стандарт акцентує увагу на важливості формування емоційно-ціннісного ставлення дитини до цифрових технологій. Сучасні діти мають вроджений інтерес до комп'ютерної та цифрової техніки (телефон, комп'ютер, планшет). Якщо цим процесом не керувати, він досить швидко переростає в залежність, деструктивно впливаючи в подальшому на інтелектуальний розвиток малюка, його волю, характер, ставлення до себе, інших людей, праці, світу в цілому. Саме тому стандарт наголошує на необхідності мотивувати дітей добродісно взаємодіяти в інтернет-просторі, розвивати культуру спілкування в дитячому медіа-середовищі, формувати в них пізнавальну потребу розмірковувати під час комп'ютерних ігор, виявляти повагу до інших учасників інформаційного простору, визначати ціннісну перевагу у виборі навчальних та розвивальних ігор.

Батькам важливо розуміти, що не можна вберегти дитину від численних пасток цифрового простору, якщо не вивчати його з раннього дитинства. Базовий компонент дошкільної освіти передбачає, що дитина дошкільного віку повинна: мати уявлення про інформаційно-комунікаційні та цифрові технології як такі, що допомагають орієнтуватися у високотехнологічному світі; знати сучасні технічні засоби навчання (комп'ютер, принтер, колонки), правильно називати їхні частини (системний блок, монітор, миша, клавіатура, клавіша), володіти навичками пошуку й передачі інформації, вміти за потреби захистити себе від різних інформаційних загроз (заблокувати, видалити небажаний контент, звернутися за допомогою до батьків чи педагога); уміти самостійно вмикати комп'ютерну техніку, використовувати її для гри, малювання, конструювання, моделювання; дотримуватися правил безпеки; бережно ставитися до комп'ютерної техніки; керувати своїми емоціями під час ігор, вміти вчасно завершити в комп'ютері чи планшеті.

Головне завдання батьків і педагогів – навчити дошкільнят розуміти, що комп'ютер – це засіб, а не самоціль. Не варто відбирати в дітей телефон, якщо можна пояснити всі його розвивальні функції, які можна використати для розвитку і встановлення емоційних контактів з рідними, близькими, друзями

(зробити власноруч комп'ютерну листівку на день народження друга, цифрову картину – для мами, знайти інформацію для бабусі).

Викладені у стандарті уміння й навички, якими мають володіти діти дошкільного віку, засвідчують гостру необхідність розвитку психолого-педагогічної освіти й культури сучасних батьків, які мають підтримувати процес формування інформаційно-комунікаційних навичок своїх дітей: бути прикладом відповідального й помірнього використання комп'ютера; створювати сприятливі умов для формування цифрової компетентності; добирати для дітей ігрові й пізнавальні програми, сприятливі для навчання й розвитку дитини; систематично знайомити дітей з можливостями використання цифрових технологій у повсякденному житті й дозвіллі; пояснювати правила поведінки за комп'ютером, та в інтернеті.

Цифровізація дошкільної освіти потребує: належного оснащення системи закладів дошкільної освіти засобами цифровізації; підвищення цифрової компетентності всіх учасників освітнього процесу; розроблення цифрових технологій для навчання й виховання дітей дошкільного віку; створення методичних матеріалів для розвитку цифрового освітнього середовища закладу дошкільної освіти [7, с.5].

Отже, цифрова освіта дитини дошкільного віку має бути системною і керованою, орієнтованою на розвиток пізнавальних можливостей, формування навичок навчання й саморозвитку. Для цього має зростати увага педагогічної науки і держави до належної цифрової і психолого-педагогічної підготовки батьків і педагогів закладів дошкільної освіти для сприяння входженню дитини у складний, перспективний але дуже небезпечний світ цифрової цивілізації.

Список використаних джерел

1. Anderson P. What is web 2.0. Ideas, technologies, and implications for education. *Technology and Standards Watch*, Feb., 2007, с. 1-64.
2. Jakacki D. Digital Pedagogy in the Humanities. *DHSI*. 2013. URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1417>

3. Whitson Roger T. Digital Literary Pedagogy: Teaching Technologies of Reading the Nineteenth-Century. *Journal of Interactive Technology and Pedagogy*, 2013, 4. URL: <https://jitp.commons.gc.cuny.edu/digital-literary-pedagogy-teaching-technologies-of-reading-the-nineteenth-century/>
4. Hirsch B. (ed.). Digital Humanities Pedagogy: Practices, Principles and Politics. *Digital Humanities Series*, 2012, 3. URL: <https://doi.org/10.11647/OBP.0024>
5. Биков В., Лещенко М., Тимчук Л. *Цифрова гуманістична педагогіка: посібник*. Київ: Інститут інформаційних технологій і засобів навчання, 2017.
6. Гавриш Н. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Рогозянський О. С., Хартман О. Ю., Шевчук А. С. *Освітня програма «Внезучений старт» для дітей старшого дошкільного віку*. Київ : Українська академія дитинства, 2017. 80 с.
7. Доценко С., Холтобіна О. Цифрові технології в дошкільній освіті: методичні рекомендації для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти факультету дошкільної освіти. Частина 1. Харків: ХНПУ імені Г.С.Сковороди. 152 с.
8. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція. Наказ МОН України від 12 січня 2021 р. № 33. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.